

การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากร

โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี*

THE PROMOTION OF ETHICS WITH TRI-SIKKHA TO PERSONEL IN MUANG SURAT THANI SCHOOL

จิราภรณ์ ชูชำนาญ

Jiraphon Choochamnan

พระครูสิริธรรมาภิรัต

Phrakhrusiridhammapirat

ปิ่นณพงศ์ วงศ์นาศรี

Punnapong Wongnasri

พระครูธีรธรรมานุกุต

Phrakhruterathannayut

ปรรณพัชญ์ จิตรจันทน์

Pannaphat Jitjumnong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: mayjiraporn2538@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 157 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จากวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการ

* Received 1 May 2022; Revised 16 May 2022; Accepted 19 June 2022

วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทและกรอบงานวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2565 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านศีล รองลงมาคือด้านทาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านภavana แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากร โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีการเชื่อมโยงหลักธรรมทั้งในด้านทาน ด้านศีล ด้านภavana มาใช้ในการส่งเสริม พัฒนา ผู้บริหาร นักเรียน บุคลากร โรงเรียน และผู้ปกครอง โดยการสอดแทรกในกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้ความรู้และหลักธรรมคำสอนได้ซึมซับลงไปในชีวิตจิตใจ เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในตัวเยาวชน และบุคลากร รวมถึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดและขับเคลื่อนให้เกิดระบบการศึกษาควบคู่กับการสร้างกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นรากฐานในการสร้างคนเก่ง คนดี ที่มีคุณธรรมในสังคมต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมจริยธรรม, หลักไตรสิกขา, บุคลากร

Abstract

The objectives of this thesis are as follows. 1) To study the promotion of ethics through the Trisikkha principles for the personnel of Muang Surat Thani School. And 2) To study the recommendations for the promotion of ethics with the Trisikkha principles for the personnel of Mueang Surat Thani School. It's a mixed research. The population used in the quantitative research was a total of 157 personnel from Muang Surat Thani School. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The tools used for qualitative data collection were structured in-depth interview forms. By method specific random of 5 people. Data were analyzed from interviews with key informants according to research objectives. By using content analysis techniques to accompany the research framework context. By collecting data from 17 February 2022 to 31 May 2022.

The results of research were found that : The promotion of ethics through the trisikkha principles for the personnel of Muang Surat Thani School overall was at a high level. When considering each aspect it was found that it was at a high level in all aspects. The aspect with the highest mean was aspect morality, followed by give alms and the aspect with the lowest mean was the aspect of prayer. Guidelines for promoting ethics through the trisikkha principles for personnel Muang Surat Thani School The results of interviews with key informants revealed that there was a link between dharma principles in terms of alms, morality, and prayer to use in promoting and developing administrators, students, school personnel and parents. By insertion in activities carried out in both schools and communities So that knowledge and doctrines can penetrate into the mind. It creates a good conscience in youth and personnel, as well as being a tool in determining and driving the education system along with creating activities to promote morality and ethics. This is the foundation for creating smart people, good people who are virtuous in society.

Keywords: Ethics Promotion, Trisikkha, Personnel

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี เป็นการจัดการศึกษาตามวัฒนธรรมแบบไทยที่มีการปลูกฝังวิชาความรู้ให้นักเรียนเป็นคนดีมีศีลธรรมจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554) โดยแต่เดิมประเทศไทยอันมีสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่มีพระภิกษุเป็นครูสอนและจัดการศึกษา ต่อมาได้เริ่มมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการให้โรงเรียนมีครูทำหน้าที่สอน จากสภาพสังคมปัจจุบันการที่วัฒนธรรมการบริโภคเพิ่มมากขึ้นส่งผลกระทบต่อระดับจริยธรรมให้ลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ การจะนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ก็ลดน้อยลงไป ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งจึงควรมีการปลูกฝังจริยธรรมให้เกิด

แก่บุคคลในสังคมโลก (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม และคณะ, 2546) ส่วน (ประเวศ วะสี, 2544) ให้ความคิดเห็นว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะ ด้านการศึกษาโดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน และกลุ่มครูอาจารย์ผู้สอน เพราะหากผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ แล้วย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

บุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 79 ระบุไว้ว่าให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้มีความรู้คู่คุณธรรม (อาคม มากมีทรัพย์, 2557) แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันนั้นการที่มีข่าวหรือข้อมูลปรากฏตามสื่อทุกประเภทของสังคมไทยเราก็คือ พฤติกรรมของครูอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดทั้งระเบียบวินัยของความเป็นข้าราชการและข้อกฎหมายของบ้านเมืองรวมไปถึงจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่จะพึงกระทำในหน้าที่ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการวางกรอบเอาไว้อย่างไรแต่ท้ายที่สุดมักจะเกิดปัญหาซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลกระทบต่อการอบรมสั่งสอนนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ นักเรียนจะตั้งคำถามแย้งในใจว่าเมื่อครูยังสูบบุหรี่ เล่นการพนัน ดื่มสุรา แล้วจะมาห้ามนักเรียนจับนักเรียนมาทำโทษทำไม แล้วครูจะอบรมสั่งสอนศิษย์ได้ให้ดีได้อย่างไร (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2537) อีกทั้งวิชาชีพครูเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับแพทย์ ตูลาการ ทนายความ วิศวกร และสถาปนิก ที่ต้องมีระเบียบวินัย จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมืองค์กรควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว วิชาชีพครูยังเป็นวิชาชีพที่ต้องรับภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งต่อสังคมยากที่จะหาอาชีพใดมาเทียบได้ ซึ่งในบางประเทศถือว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญที่สุดของประเทศ เพราะอนาคตที่ยิ่งใหญ่ของชาติขึ้นอยู่กับการทำงานของครูเนื่องจากครูหนึ่งคนสามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของเด็กคนหนึ่งและสัมผัสกับความเป็นอยู่ของเด็กอีกนับเป็นพันคน ดังที่ (หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล, 2530) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูว่าโรงเรียนจะดีหรือไม่ดีไม่ได้อยู่ที่อาคารใหญ่โต สนามกว้างขวางหรือห้องประชุมและโรงอาหารที่พร้อม แต่อยู่ที่ตัวครูและความเอาใจใส่ของครูเป็นสำคัญ

โรงเรียนมัธยมในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนใหญ่ขึ้นตรงกับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 อันมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรมซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ไม่เพียงแต่จะสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี

และแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นจังหวัดต้นแบบแห่งธรรมะที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามแผน ยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมาตรฐานด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ด้วยการศึกษาภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีระยะยาว 20 ปี (คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 24 สิงหาคม 2563) แต่ในทางกลับกันนั้นก็ยังคงมีข่าวเสื่อมเสียชื่อเสียงเกิดขึ้นตลอดเวลาตามสื่อออนไลน์ อาทิเช่น ข่าวเด็กกระโดดตึกเนื่องจากมีภาวะเครียดจากการทะเลาะกับครู ข่าวเด็กช้หน้าครูเนื่องจากต้องการแสดงออกทางการเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ความศรัทธาของสังคมที่มีต่อวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาในแง่ลบเป็นอย่างมาก ฉะนั้นการจะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาจึงต้องเริ่มต้นที่บุคลากร

ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมจริยธรรมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยจึงไม่ใช่เพียงแค่อสอนให้รู้ว่าคุณค่าคืออะไรความซื่อ คืออะไรเท่านั้นแต่ต้องนำความดีเข้าไปสู่วิถีชีวิตจนสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม (นิติพงษ์ อดิษฐ์ธนกิจเจริญ, 24 สิงหาคม 2563) ด้วยหลักธรรมแห่งการพัฒนาอย่างหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนสำหรับคฤหัสถ์ อันประกอบไปด้วยทาน ศีล และภาวนา ที่พระองค์ทรงวางหลักให้ชาวพุทธใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาชีวิตได้ (อง.ทสก. 20,12/1-4/1) หลักไตรสิกขาสำหรับคฤหัสถ์จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นหลักแห่งการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากร โดยแม้ว่าแต่ละคนจะแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง และยศศักดิ์ ฐานะ ตำแหน่ง แตกต่างกันไป แต่หลักไตรสิกขานี้จะเป็นเครื่องยับยั้งเพื่อให้อยู่ในขอบเขตที่จะไม่ก่อปัญหา แก่ชีวิตและสังคมมากจนเกินไปและให้รู้จักพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้นสูงขึ้นจนกระทั่งสามารถจะสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้แก่ชีวิตและสังคมได้ เสมือนธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ปฏิบัติทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ว่าจำเป็นอย่างยิ่งแก่ชีวิตเหมือนอย่างลมหายใจ ที่จำเป็นแก่ชีวิตร่างกาย หยุดหายใจเมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น ฉันทิใด หยุดการศึกษาเมื่อใดร่างกายก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้นฉันทิใด (วิบูลย์พงศ์ พันธุนนท์, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี” เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research ดังนี้

1.1 เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ บุคลากรของโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีทั้งหมด จำนวน 157 คน (คือนักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี, 2564, หน้า 9-10) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ บุคลากรของโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ท่าน จากวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทและกรอบงานวิจัย โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

1.3 สร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

1.4 นำเครื่องมือการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

1.5 จัดทำเอกสารเพื่อขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากสถาบันญาณสังวร

1.6 นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับบุคลากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรจริง เพื่อหาประสิทธิภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ พร้อมทั้งนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรจริง และสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

2. ลักษณะของเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยมีหน่วยวิเคราะห์หรือข้อคำถามรวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ข้อคำถาม 18 ข้อย่อย

ตอนที่ 2 การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทาน ด้านศีล และด้านภาวนา โดยมีหน่วยวิเคราะห์หรือข้อคำถามด้านละ 5 ข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 15 ข้อย่อย โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Five Rating Scale) ตามแบบวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-ฉายา/สกุล วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง สถานที่สัมภาษณ์ และวัน/เวลาที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมแก่บุคลากรโรงเรียนเมือง สุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านทาน ด้านศีล ด้านภาวนา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 3 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

2.3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม และเครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ท่าน

2.3.2 ผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นได้ทำการส่งเครื่องมือพร้อมแบบ วจ.01 - วจ.04 เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมในคนเพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.3.3 เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมในคนพิจารณาอนุมัติ และผู้วิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมในคนแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือเชิงปริมาณที่เป็นแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจริงแต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรจริง คือ บุคลากรโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติในการหาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง ได้ค่าเท่ากับ .96 ผู้วิจัยนำผลไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาอนุมัติ

2.3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจริงที่กำหนดไว้ตามวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2565 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้วิจัยเขียนคำร้องขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ เก็บข้อมูลการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี พร้อมแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 157 ชุด เพื่อขออนุญาตในการเข้าเก็บข้อมูล การวิจัยจากบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งทำการนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

1.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนได้จำนวน 157 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ตามความเป็นจริง จากนั้นได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

2. เชิงคุณภาพ

2.1 ผู้วิจัยเขียนคำร้องขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยื่นต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่าน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดในการขออนุญาตจัดบันทึกข้อความ การบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และการภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นได้ทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ทำการนัดหมายจนครบถ้วน

2.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เชิงปริมาณ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามซึ่งมีความถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามวิธีการวิจัยทางสถิติและดำเนินการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytical Statistics) เป็นสถิติที่นำมาใช้บรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนนำผลที่ได้มาทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายข้อมูล

2. เชิงคุณภาพ

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปเสียงและจดบันทึกเป็นข้อความ

2.2 นำข้อมูลที่ได้รวบรวมเป็นข้อความมาจำแนกประเด็นโดยเรียงเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด

2.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทการวิจัย

2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 68.15 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 40.13 รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 31 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.48 มีตำแหน่งข้าราชการครู จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 50.96 รองลงมาคือ ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.57 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 62.42 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.48

และมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 2-5 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.76 รองลงมาคือ 6-10 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 31.21

2. ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านศีล รองลงมาคือ ด้านทาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านภavana และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านทาน พบว่า การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนสนับสนุนให้องค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริมการใส่บาตรพระสงฆ์ รองลงมาคือ โรงเรียนสนับสนุนให้องค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริมการมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมการสละเวลาเพื่อทำงานส่วนรวมนอกเหนือเวลาปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2.2 ด้านศีล พบว่า การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนส่งเสริมบุคลากรให้ใช้วาจาที่ไพเราะ อ่อนหวาน ไม่พูดโกหก พูดคำหยาบในการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมาคือ โรงเรียนส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคลากรในหน่วยงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีมาตรการส่งเสริมการเคารพกฎระเบียบและข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตามลำดับ

2.3 ด้านภavana พบว่า การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของท่านให้เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน รองลงมาคือ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและมีสติ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีองค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริม แนะนำ ให้บุคลากรได้รู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของสมาธิ ตามลำดับ

3. ผลการแบบสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ดังนี้

3.1 การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากร โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี พบว่า การดำเนินการจัดการการศึกษาและการส่งเสริมด้านจริยธรรมภายในโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมการนำหลักไตรสิกขาเป็นกรอบที่สำคัญในการส่งเสริม พัฒนาการศึกษาและจริยธรรมภายในโรงเรียน โดยเริ่มต้นจากผู้บริหารสูงสุด ซึ่งได้ให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมไปใช้ในการวางแผน และวางระบบการศึกษาของโรงเรียนการกำหนดฝ่ายหรือบุคลากรผู้มีหน้าที่โดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียน ครู บุคลากรในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รับผิดชอบการจัดการการศึกษา ควบคู่กับการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการที่ชัดเจนในการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียน รวมถึงการนำเอาหลักไตรสิกขาสำหรับคฤหัสถ์เข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดแก่บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งการนำหลักไตรสิกขาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาในการประพฤติปฏิบัติตน การดำรงตนให้กับผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมที่เป็นการยกย่องเชิดชูบุคคลที่ปฏิบัติตามแนวทาง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งการสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพและมีจริยธรรมในสังคมสืบต่อไป

3.2 แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากร โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี แต่ละด้านควร สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ด้านทาน พบว่า โรงเรียนมีการนำเอาหลักไตรสิกขาด้านทาน สอดแทรกในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมในการส่งเสริมด้านจิตใจในชุมชน เช่น การทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ในวันสำคัญทางศาสนา การนิมนต์พระมาบรรยายธรรมให้แก่บุคลากรและนักเรียน กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยแก้ปัญหาให้กับนักเรียน PLC (ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) กิจกรรมบริจาคสิ่งของผ่านกลุ่มไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้บุคลากรและนักเรียนรู้จักการแบ่งปัน รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยใจที่บริสุทธิ์ อันเป็นรากฐานและเป็นต้นแบบที่ดีในการส่งเสริมให้คนในสังคมนำมาใช้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีและปลูกฝังให้บุคลากรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

2) ด้านศีล พบว่า การสร้างกิจกรรมด้านศีล มีการจัดกิจกรรมโดยให้พระสงฆ์เข้ามาทำกิจกรรมด้านศาสนาในพิธีต่าง ๆ ซึ่งแฝงไปด้วยคำสอน ต่าง ๆ ให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม และการจัดการศึกษาที่นำหลักธรรมคำสอนมาสอนแทรกในรายวิชาของโรงเรียนใน ส่วนของบุคลากรโรงเรียนมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติราชการอย่างเคร่งครัด และ กำหนดมาตรฐานจริยธรรมที่พึงมีในการปฏิบัติตน เพื่อสร้างอุปนิสัย ทักษะที่ดีการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในกฎเกณฑ์และจริยธรรมอันดีงามของสังคม

3) ด้านภavana พบว่า โรงเรียนได้สอดแทรกกิจกรรมหลักธรรมด้านภavana แก่ นักเรียน และบุคลากร ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทำสมาธิยาวเข้า หน้าเสาธง กิจกรรมฝึกปฏิบัติสมาธิภavana สวนโมกข์สวนเมือง กิจกรรมส่งเสริมงานด้านศิลปะ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกสมาธิ ฝึกจิตใจ ให้มีสติ สามารถศึกษา ทำงาน หรือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จในด้าน ต่าง ๆ ทั้งนี้ยังเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้แก่คนในสังคมด้วย

ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุ ราษฎร์ธานี จึงเสมือนการเชื่อมโยงหลักธรรมทั้งในด้านทาน ด้านศีล และด้านภavana มาใช้ใน การส่งเสริม พัฒนา ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง โดยการสอดแทรกในกิจกรรมที่ ดำเนินการทั้งในโรงเรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และสามารถ นำหลักไตรสิกขาสำหรับคฤหัสถ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเกิดการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้เกิด แก่บุคลากร รวมถึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดและขับเคลื่อนให้เกิดระบบการศึกษาควบคู่กับ การสร้างกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรม อันเป็นรากฐานในการสร้างคนเก่ง คนดี ที่มีคุณธรรม ในสังคมต่อไป

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียน เมืองสุราษฎร์ธานี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี

1.1 ด้านทาน คือ การส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีให้รู้จักการ ช่วยเหลือแบ่งปัน การให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่หวังผลตอบแทน เช่น การใส่บาตรพระสงฆ์ การให้เงินหรือสิ่งของแก่บุคคลอื่น การมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ การให้ธรรมะ

แก่ผู้อื่น (พูดเรื่องธรรมะให้ฟังหรือให้หนังสือธรรมะ) และการสละเวลาเพื่องานส่วนรวม นอกเหนือเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนสนับสนุนให้องค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริมการใส่บาตรพระสงฆ์ รองลงมาคือ โรงเรียนสนับสนุนให้องค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริมการมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมการสละเวลาเพื่องานส่วนรวมนอกเหนือเวลาปฏิบัติงาน ดังนั้นโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีจึงควรส่งเสริมบุคลากรของโรงเรียนให้มีการเสียสละมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัตินอกเหนือการปฏิบัติงาน โดยไม่มีค่าตอบแทน และฝึกให้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ และทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยความมุ่งมั่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อศิษย์และเพื่อนร่วมงาน ด้วยการเสียสละกำลังกายและกำลังใจ ในการถ่ายทอดความรู้ การเอาใจใส่ศิษย์และเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

1.2 ด้านศีล คือ การส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีมีความประพฤติทางกาย ทางวาจาที่เป็นกุศล คือ ไม่เบียดเบียนบุคคลอื่นให้เดือดร้อน และการรักษากฎระเบียบ เช่น การมีกฎระเบียบและข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การมีมาตรการป้องกันมิให้บุคลากรเล่นการพนัน ดื่มสุราและยาเสพติด การรณรงค์ให้บุคลากรมีการใช้วาจาที่ไพเราะ อ่อนหวาน ไม่พูดโกหกหรือคำหยาบในการปฏิบัติหน้าที่ การให้ความสำคัญกับการใช้ศีลในการพัฒนาบุคลากร และการมีแนวทางให้ปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนส่งเสริมบุคลากรให้ใช้วาจาที่ไพเราะอ่อนหวานไม่พูดโกหก พูดคำหยาบในการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมาคือ โรงเรียนส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคลากรในหน่วยงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนมีมาตรการส่งเสริมการเคารพกฎระเบียบ และข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนั้นโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีจึงควรมีการส่งเสริมบุคลากรของโรงเรียนให้มีการรักษากฎระเบียบ ให้ฝึกการมีวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อการเป็นต้นแบบที่ดีของบุคลากร และควรมีมาตรการต่าง ๆ ในการลงโทษ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การพักงาน เป็นต้น เพื่อทราบถึงปัญหา การหาทางออก การแก้ไขปัญหาพร้อมกันแก่บุคลากรที่ขาดการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรนั่นเอง

1.3 ด้านภavana คือ การส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ทำจิตใจให้สงบ มีสติปัญญาด้วยการฝึกฝนอบรมจิตใจ การทำสมาธิ การเจริญภาวนา การเจริญจิตภาวนา เช่น การแนะนำให้เพื่อนร่วมงานมีสมาธิในการทำงาน การให้ความสำคัญในการใช้

สมาธิในการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมการใช้หลักเหตุผลในการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานให้เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและมีสติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของท่านให้เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน รองลงมาคือ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและมีสติ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีองค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริม แนะนำให้บุคลากรได้รู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของสมาธิ ดังนั้นโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี จึงควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้องค์กรศาสนาเข้ามาส่งเสริม แนะนำให้บุคลากรได้รู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของสมาธิ การรักษาศีล และการภาวนา รวมถึงการคิดดี พูดดี ทำดีหรือคิดบวกทำให้เกิดทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร/น้อยอ่อน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกระสังพิทยาคมมีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นรูปแบบของการพัฒนาหลักไตรสิกขาไปสู่การปฏิรูปการศึกษาและเน้นสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นนักวิเคราะห์ที่มีลักษณะการดำรงชีวิต มีความเป็นไทย และมั่นใจในตนเอง โดยมีพันธกิจของโรงเรียน คือ การสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนด้วยการพัฒนาด้านร่างกายสติปัญญาจิตใจอารมณ์มีความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสัมพันธ์ระหว่างชุมชนสัมพันธ์ภาพทางสังคมสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสริมสร้างระเบียบวินัยคุณธรรมและจริยธรรม” และกลยุทธ์สถานศึกษาของโรงเรียน คือ 1) เร่งรัดพัฒนาให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพสู่มืออาชีพ 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งสัมฤทธิ์ผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) พัฒนาระบบบริการทางการศึกษาโดยบูรณาการหลักสูตร สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหลักสูตรการเรียนรู้อุทธศาสตร์โรงเรียนกระสังพิทยาคมได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มาจัดการเรียนการสอนโดยสาระการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการการสอนพระพุทธศาสนามีพระสอนศีลธรรม พร้อมจัดสอบธรรมศึกษาในโรงเรียนมีการจัดการอบรมค่ายคุณธรรมหรือกิจกรรมแต่งชุดขาว ไหว้พระสวดมนต์ประจำสัปดาห์หรือวันพระ เป็นต้น พร้อมกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ประโยชน์สำคัญยิ่งของการศึกษาไตรสิกขากับการประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาก็คือ มุ่งให้เกิดการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่เข้าสู่ระบบการศึกษาคู่กับคุณธรรมจริยธรรมและเพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้ จากผลการศึกษาที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเนื่องจากโรงเรียนกระสังพิทยาคม ได้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเพื่อเกิดคุณธรรมจริยธรรม โดยได้ถือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการจัดการเรียนการสอน การนำเข้าสู่แผนการศึกษาทางโรงเรียน การนำเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอน รวมถึงการจัดผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียน โดยเน้นให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ และมีการส่งเสริมสิ่งเหล่านี้โดยมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน เช่น การให้พระสงฆ์เข้ามาอบรมคุณธรรม การทำบุญตักบาตร หรือการจัดผ่านค่ายคุณธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันกับผู้วิจัยที่ได้ทำการศึกษา แตกต่างกันที่หลักไตรสิกขา เนื่องจากหลักไตรสิกขาที่โรงเรียนกระสังพิทยาคม นำมาประยุกต์ใช้นั้นเป็นหลักไตรสิกขาที่ผู้คนทั่วไปมักรู้จักกันดี คือ หลักไตรสิกขาของบรรพชิต อันมีความหมาย คือ ข้อที่จะต้องศึกษา ปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิต และปัญญา ให้มีความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปตามลำดับจนบรรลุถึงพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้หากได้ศึกษาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นความหมายตามที่โรงเรียนกระสังพิทยาได้ทำการศึกษาไว้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนโดยการนำเข้าสู่พันธกิจของโรงเรียนเพื่อปฏิรูปการศึกษา แต่สำหรับงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหลักไตรสิกขามาส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกัน แต่ทางโรงเรียนเมือง สุราษฎร์ธานี มีเน้นหลักจริยธรรมเข้าสู่พันธกิจของโรงเรียนเป็นฐานเดิมอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงนำหลักไตรสิกขาที่เห็นว่ามีความเหมาะสมแก่โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานีมาส่งเสริมจริยธรรมที่มีอยู่เดิมแล้ว ซึ่งหลักไตรสิกขาที่กล่าวมานี้ คือ หลักไตรสิกขาของคฤหัสถ์ ประกอบด้วย ทาน ศีล ภavana ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับหลักไตรสิกขาของบรรพชิต แต่จุดมุ่งหมายต่างกันเนื่องจากหลักไตรสิกขาที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้นจุดมุ่งหมายไม่ได้ต้องการให้คฤหัสถ์ ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนาถึงขั้นนิพพาน ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538) ได้กล่าวไว้ แต่ผู้ศึกษาวิจัยเพียงต้องการใช้หลักไตรสิกขาของคฤหัสถ์นี้เป็นเครื่องชักนำ

ให้บุคลากรกระทำแต่สิ่งที่ดีงามโดยการเริ่มต้นจากการให้ทาน เพื่อลดความเห็นแก่ตัวสู่การเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เรียกว่าศีล เมื่อกระทำดีเป็นอุปนิสัย ก็จะก่อให้เกิดความรักความสงบ การมีสติ การใช้ปัญญาแก้ปัญหาชีวิตได้ นั่นคือ ภาวนา โดยผู้วิจัยจึงทำการศึกษางานวิจัยนี้โดยเริ่มต้นจากบุคลากรโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีก่อนจึงนำมาสู่การอบรมสั่งสอนนักเรียนต่อไป โดยหลักไตรสิกขาสำหรับคฤหัสถ์ ทาน ศีล ภาวนา ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิสนธ์สิทธิการ (อรุณ ธรรมวโร), 2561, หน้า 132-135) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะพลังบวกของผู้สูงอายุตามแนวพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและเครือญาติหรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน คือ 1) ใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกัน 2) มีการสนทนาพูดคุยปรึกษาหารือกัน 3) มีการแสดงออกซึ่งความรัก เอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจาและใจ และ 4) ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ความสัมพันธ์กับเพื่อนคือความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถคุยกันได้ทุกเรื่อง และรับคำแนะนำระหว่างเพื่อน เสียสละและความความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการให้ทาน รักษาศีล และการภาวนา คือ บุญกิริยาวัตถุ บวกกับการคิดดี พูดดี ทำดีหรือคิดบวกทำให้เกิดทำให้เกิดสุขภาวะพลังบวก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเนื่องจากทาน ศีล ภาวนา นั้นผู้วิจัยเน้นนำมาส่งเสริมจริยธรรมแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อันอยู่ในสถาบันการศึกษาเดียวกันให้อยู่ร่วมกันเสมือนครอบครัว ด้วยการส่งเสริมให้รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นในการส่งเสริมบุคลากรโรงเรียนเป็นหลักเพื่อความเป็นนแบบอย่างและผู้นำที่ดี นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเอนก ปุณฺณวฑฺฒโฆ (แก้วดวงดี) (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5” ผลการวิจัยพบว่า มีส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ โดยมีการบวนการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรมจริยธรรมอย่างมาตรฐานแห่งวิชาชีพ พัฒนาผู้บริหารให้มีความมุ่งมั่นดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เนื่องจากมีการส่งเสริมหลักไตรสิกขาโดยเริ่มต้นจากผู้บริหารลงสู่ครูผู้สอน และบุคลากรโรงเรียน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีก่อนนำมาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นทางการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอด ให้รู้จักการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทนเริ่มต้นจากการให้

ความรู้แก่นักเรียน การให้ทานแก่พระภิกษุสงฆ์ รู้จักการรักษากฎระเบียบของโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี เมื่อสามารถปฏิบัติตนอย่างนี้ได้แล้วการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ก็สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ สามารถเรียกสมาธิได้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะสอนหรือปฏิบัติงานได้ จนกระทั่งสามารถอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดีมีจริยธรรมต่อไปในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี” โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ควรนำผลการศึกษาข้อเสนอแนะในครั้งนี้ไปส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ”

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ควรนำผลการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้ ไปต่อยอดในการส่งเสริมจริยธรรมด้วยหลักไตรสิกขาแก่บุคลากรโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำสู่แผนพัฒนาการศึกษาและยึดถือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐสุราษฎร์ธานี. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 4 กรกฎาคม 2564 จาก <http://123.242.172.6/yuttasat/document/plan20y.pdf>.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม และ คณะ. (2546). การสังเคราะห์งานวิจัยแนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา. อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิตารัตน์ ศิลปะเดช. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- พระครูปลัดเอนก ปุณฺณวุฑฺโฒ (แก้วดวงดี). (2561). รูปแบบการบริหารตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. ใน ปริญญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). พุทธธรรมฉบับเดิม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร (น้อยอ่อน). (2560). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทโรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณมา มณีรัตน์. (2564). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี 2564. สุราษฎร์ธานี : โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- วิบูลย์พงศ์ พันธุนนท์. (2561). ไตรสิกขากับการบรรลุนิพพานในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แนวคิดและยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2540-2554), เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/109231>.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2537). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล. (2530). การพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อาคม มากมีทรัพย์, (2557). จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารสุทธิปริทัศน์. 28, (87): 307.